

ORADEA-MARE (NAGYVARAD)
18 Aprilie st. v.
30 Aprilie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 16.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Colibă și palat.

— Novelă. —

(Urmare.)

Recunoscut pe Leon.

Ietă omul pe care cu atâta ură a dorit să-l întâlnească undeva singur în pădure; dușmanul pentru care a fugit din satul seu, care i-a nimicuit tot viitorul și pe care a voit să-l prăpădescă, acuma stetea înaintea lui. Momentul dorit cu neastâmpăr a sosit! Iuonel putea să-și execute planul de resbunare.

În primul moment i și plesni prin minte această idee. Dar numai decât se opri.

— Ciudat! — își dișe el, — că tocmai pe acela l'am mântuit, pe care am vrut să-l prăpădesc! Ore nu este acesta întâmplare un semn al lui Dumnezeu, care vine și-mi spune, să bag de seamă ce fac?!

Și flăcăul lăsă să cadă din mâna lui cuțitul, ce-l scoșese.

Leon vădându-l așa alterat, tresări, căci își aduse aminte, că Iuonel din cauza lui a părăsit satul. Numai decât și gândi, că acesta de sigur e plin de resbunare. Și acuma putea să-și sature ușor pofta, căci dânsul lup-tându-se cu ursul, a fost rănit, a slăbit foarte și abia se va pute apăra.

Un moment stătură ei astfel, fără ca vr'unul să grăiescă un cuvânt. Un moment scurt, dar o lungă eternitate pentru Iuonel.

În urmă acesta intrerupse tăcerea:

— Nu te teme, domnișorule! Ietă ursul e mort! Ai scăpat.

— Îți mulțămesc. M'ai făcut datorăș pe totă viața. M'ai scăpat din gura morții.

— Văd și eu cu mirare.

— De bună seamă n'ai știut, cine eră acela care se luptă cu ursul.

— Nu.

— Și decât scieai, dără me lăsai să cad jertfă?

— Se pôte. Dar acuma îmi pare bine, că te-am mântuit.

— Dar pentru ce porți așa ură mare față de mine?

— Par că n'ai ști!

— Pentru o sărutare furată?

— O nimica tot, nu-i așa, după părerea dtale? Dar eu o prețuiesc mai mult. Noi, ômeni săraci, n'avem altă avere, decât omenia noastră. Și decât și acesta ni se răpește, pentru ce să mai trăim în lume?

— Dar prin faptul meu dără nu ț-am răpit onôrea? Ce cugeți! O glumă, ietă tot, și nimica mai mult.

— Glumă! — esclamă Iuonel cu satiră amară. Dar gluma dtale a stins fericirea mea.

— Dar te 'nșeli.

— Ba nu! Tot satul știe, că eu iubesc pe Florica și vreu s'o ieu de soție. Acuma tot satul ride de mine, că altul mi-a sărutat drăguța.

— Dar iubește-te ea?

— Tocmai de aceea m'ai nefericit, căci dânsa încă nu mi-a spus hotărît, voiește séu ba să fie a mea? Dăcă aș fi fost convins că me iubește, nu m'ar pă-să mult de sărutarea furată; dar astfel nu mai pot crede, ca să me iubescă nici de acuma înainte. I-ai îmbetat capul, nici nu se va mai uită la mine.

— Dar pentru ce?

— Pentru că s'a îndrăgit de dta.

Acest răspuns suprinse pe Leon foarte. El grăbi însă a-și ascunde supriinderea și dișe:

— Ah! ce cugeți! Cum să alunece ea a crede așa ceva?! Ea știe bine, că eu n'o pot luă de soție.

— O fătă îndrăgostită nu-și aduce aminte de nici o pedecă. Ea nu știe nimica, nu vede nimica, și nu aude nimica. Cu atât mai vârtos atunci, când i se pare a fi iubită.

— Tu dară gândești, că Florica...

— E convinsă că și dta o iubești. Dar cum să nu credă?! Au nu ai petrecut tot cu ea, au nu i-ai diș vorbele cele mai dulci ce ț-au vinit pe gură, și în sfârșit nu ai sărutat-o?

— Dar aceste să fie de ajuns, pentru ca o fătă să credă, că o iubim?

— La dvostre, boeri, pôte că sânt puține; dar la noi, poporul de rënd, sânt tocmăi destule, ca ori ce fătă să credă, că dragostea vorbește din noi. Noi nu facem glume în treburi de aceste. Noi, decât spunem unei fete, că o iubim, ea și pôte fi convinsă de dragostea noastră.

Leon stetă pe gânduri un moment, apoi continuă:

— Așa dară eu am făcut mare greșelă. Dar voiu îndreptă-o. Fii linișcit, Iuonel. Florica va fi a ta!

Ochii flăcăului schinteiară. O rață de bucurie i lumină fața. Ca schimbat, dar cu focul resignațiunii în privirea sa, el răspuse:

— Pré bine, domnișorule! Dăcă vei pune la cale lucrul acesta, voiu uită cele întâmplare. Eu țin minte făgăduiela dtale. Dar nu-o uită nici dta!

— Cum s'o uit!

— Ține minte, ce mi-ai diș! Că mi-ai remas dator pe totă viața. Eu nu cer alta despăgubire, decât să-ți țini vorba.

— Voiu ține-o.

— Dar de cumva ai uită cuvintele-ți de acuma, și n'ai încetă să faci asemenea glume, Dumneșeu sfântul din cer să-mi fie mărturie, că te voiu prăpădi!

Acosta amenințare grosolană atinse foarte neplăcut ambițiunea lui Leon. În alte impregiurări dânsul de bună seamă nu suferia, ca un fecior din popor să-și permită atâta îndreznică față de el; dar acuma trebuia să pună frâu ambițiunii sale ofensate, căci eră atât de slăbit, încât abia putea să steie pe picioare.

În loc de supărare, începă dar a suride, și țise lui Iuonel:

— Poți fi linișcit. Mi-oiu ținē vorba, fără ca să me ameninți așa aspru. Dar acuma, fii bun și me ajută să me pot duce d'aici, căci ticălosul acesta de urs mi-a spintecat piciorul.

— Rașemă-te dar de mine, și te voiu conduce la carul cel mai de aprōpe.

Și ei porniră.

Abia la câțiva pași însă întâlneră doi vânători. Aușind impușcăturile și apoi urlul ursului, aceia grăbiră într'acolo de unde aușiră sgomotul, să vedă ce s'a întâmplat.

Toți șcieau, că Iuonel a devenit dușman de mōrte al lui Leon. Ce mare fu dară mirarea lor, vedēndu-i venind la olaltă, pe Leon proptindu-se tocmai de umărul dușmanului seu de mōrte!

Leon însă esplică iute tōte. Într'aceste s'adunară mai mulți. Ursul pușcat fu pus în trăsura. Vânătoarea se 'nceie și toți se duseră cătră casă cu veselie.

Iuonel asemenea se 'ntōrse în sat. Părintele seu îl primī cu bucurie. El spuse tuturor străinilor, că a fost în vedere la un cumnat al seu.

III.

Vânătorii străini se depărtară și ierăș se făcū li niște în familia boerescă. Dar liniștea acosta în curēnd devinī fōrte neplăcută, ma periculōsă.

Leon în zilele prime nu simțea nici o durere mai considerabilă, în urmarea mușcăturii ursului. Dar apoi durerile se iviră și din ce în ce deveniră mai mari. În urmă el fu silit să se culce.

Numai decăt fu chemat medicul cel mai de aprōpe. Acela clătina din cap, ca toți ōmenii cari seu șciu mult, seu șciu fōrte puțin, însă vreu să-și deie o importanță ōre-care.

Medicul din cestiune aparținea categoriei din urmă, și după studiu îndelungat, constatā, că rana e periculōsă.

Abia pronunțā el aceste cuvinte, boerēsa numai decăt propuse să se chieame un specialist dela oraș.

Medicul, la aparință, se opuse, dar în internul seu se 'nvoi bucuros să se chieame și alt medic, căci cel puțin astfel respunșabilitatea nu va căde tōtă asupra lui.

Vinī medicul. El și colegul seu ținură consiliu. Urmarea tuturor consiliilor este, că medicul străin aprobēzā cura medicului ordinar. Așa se 'ntēmplā și aici. Numai dosa se schimbā, ca și în multe asemenea easuri.

Noi putem să tradām secretul, că s'a întâmplat și în cazul acesta, ca în multe de aceste, ca adeca nici medicul ordinar, nici cel străin n'a șciut ce trebuie să se prescrie bolnavului.

Și fiind că nici unul nu șciea, bolnavul nu se putea vindecā, ci din contra i se făcea din ce în ce mai rău. Ma în urmă și boerul începū să se tēmă.

Părinții se aflau în culmea desperațiunii lor, când în o sērā se ivi o bētrână și chieamā pe boerēsa afarā.

— Ce-i, Saveto? — întrebā boerēsa cu jale.

— Am aușit, că domnișorul se aflā în primejdie. Am vinit să-l vindec.

— Dar creși că-i putē?

— Cum să nu cred, dōmnā?! Pe mulți am vindecat eu în vieța mea, despre cari doftorii au țis, că de bună seamă vor muri. Șciu eu niște descântări minunate. Lasă-me numai să intru!

— Decā numai cu descântări voieși să-l vindeci, atunci nici nu te-oiu lāsā la fiul meu, pentru că eu nu le cred.

— Dar lasă-me, dōmnā și vei vedē, că ț-oiu vindecā fiul. Am eu și alte lēcuri. Cunosc tōte florile și buruienile, și i-oiu aduce pe cea potrivită pentru rana dsale.

Dar însădar se sili bētrâna să convingā pe boerēsa. Acosta nu credea în descantece și vrăjiturī. Nici nu o lāsā darā să intre la bolnavul.

Vrăjitoarea se depărtā necășită, că n'a putut să ajute. Dar se simți și ofensată, pentru că boerēsa a pus la 'ndoielā puterea vindecătoare a descanteceilor sale.

Astfel de rușine n'a mai pășit ea nici odatā. Nici nu putea lāsā darā să remănā batjocoritā. Ci otāri, ca ori și cum, să intre totuș la bolnavul.

Spre a-și îndeplini acosta voință, ea nu se depărtā dela castel, ci pândi momentul când boerēsa va eși dela Leon, ca atunci dēnsa să se potā furișā la el în odaie.

Și nu așteptā mult, căci Leon adormind, boerēsa obositā și ea, se retrase încet în odaia sa și se culcā pe un divan să se odihnescā, ordonând însă servitorului, ca îndatā-ce se va tredī domnișorul să mērgā a-i face de șcire.

Saveta vedēnd, că boerēsa se depărtēzā, se duse iute până la odaia, în care zăcea Leon, și intrā fără să batā la ușe.

Bolnavul slăbit dormiā și servitoriul șōdea pe un scaun lângā pat.

Vedēnd pe Saveta, el își puse degetele pe gurā, voinđ a-i semnificā prin acosta, ca să fie pe pace.

— Nu te teme, dragul meu, — i respunse ea. N'am vinit să fac rău, ci să vindec.

— Deu mare bine ai face. Șciu că te-ar binecuvēntā boerēsa. Dar isbuti-vei?

— Cum să nu? N'ai aușit tu încă de descantecele mele?

— Șciu că-s de lēc. Sē ai noroc și acuma! În cēs bun!

— Dar tu trebuie să ieși! Descântarea mea numai așa are lēc.

— Nu-mi pasā! Voiu sta 'n ușe.

Și servitorul eși.

Saveta remănēnd singurā, scōse din sîn o cutie. O deschise. Erā plină de prav de pușcă. Mai luā tot din sîn o micā mărāmă, în care erā înveluit ceva. O desvēli. În mărāmă se aflā aiu.

Prav (ierbā) de pușcă și aiu! Ce potrivēlā curiōsā! ōre cum se va servī de ele? Nu cumva voieșce să facā vr'o exploziune!?

O să vedem îndatā.

Bētrâna luā un cățel de aiu, picurā pe el din pravul de pușcă, se apropiā de patul bolnavului, redicā plapona și le puse pe inima lui.

Leon dormiā și nu șciea nimica din cele ce se petreceau în apropierea lui.

Saveta, ținēnd aiul cu pravul de pușcă tot la inima lui Leon, începū a bolborosi încet, încat numai ea putea să înțelgā cuvintele ce le țicea.

Ea nu vrăjiā, ci descantā. Vraja nu totdeuna voieșce să facā bine. Descântarea are scop bun, se face pentru redobândirea sănētații.

Dacă cineva are bubă, descântarea folosește. Atunci se pune aiul cu pravul de pușcă pe inima bolnavului. Așa a făcut și Saveta. Și Leon a avut o rană mare. Mușcătura ursului.

Descântarea ei era acesta :

„Ieși bubă nesădită,
Ieși bubă rătăcită,
Bubă infocală,
Bubă turbată,
Bubă spulberată,
Bubă de multe fețe,
Bubă cu mu te crețe,
Ieși din mâni din picioare.
Și se nu ai putere,
Crucea te frece,
Rădăcina-ți sece,
Să rămâni tu mică
Cu ochiu de furnică,
Sămânță de mac
Și să-ți afli léc!
Căra cum îmi pere,
Și feștila-mi arde:
Așa să se tragă
Și să se prepadă
Buba cea lenișă,
Buba cea grabnică,
Buba de jupăitură,
Buba de pocitură,
Buba bubelor
Cu puii ciumentor,
De noue-șeci și noue de feluri,
De noue-șeci și noue de lécuri!

Pe când ea bolborosiă aceste cuvinte, bolnavul o odată se deșteptă și privi în giur de sine. El cugetă și zări lângă sine pe mamă sa; se miră dară foarte, vedând acolo o țerancă bătrână.

— Cine ești dta? — o întrebă el.

— Saveta.

Leon cunoșcea acest nume, căci aușise de vrăjitoarea. Numai decât i plesni dară prin minte, că de bună sémă a venit să facă vrajă. Nu putea însă înțelege, că cine a chemat-o? Mama lui? Dar el șcinea, că dēnsa nu numai nu avea simpatie pentru babele vrăjitoare, dar încă usă de fie-care ocaziune, spre a îndemna poporul d'a nu crede în vrăji. Cum s'o fi chemat dară mamă-sa?

Dar în sfârșit iubirea unei mame pōte să facă multe lucruri necređute. Ea putea să-și contradică și să-și sugrume unele convingeri, când interesul unicului fiu pretindea așa ceva. Vedând, că medicii nu pré ajută, mamă-sa de sigur s'a invoit să recurgă și la ajutorul unei vrăjitoare, numai să nu lase nimica nencercat, numai să-și liniștescă conștiința.

Acēsta era convingerea lui Leon. Și cređend, că nici nu pōte fi altfel, începă a zimbă.

Vrăjitoarea esplicând acest zimbet în favorul descântării sale, i dīse cu mândrie :

— Veđi, domnișorule, că descântarea mea folosește mai mult, decât lécurile doftorilor. Ietă că ți-se și face mai bine! Și totuș boerēsa n'a vrut să me lase la dta.

— N'a vrut! Cum ai intrat dară?

— Am pândit-o când s'a depărtat, și eu am intrat.

În momentul acesta intră și servitorul.

— Dar tu unde ai fost? — îl întrebă Leon.

— Să me ierți, domnișorule, — răspuse acela, — dar eu am lăsat pe baba Saveta să vină la dta.

Ea șcine multe. Și ietă că ți-a și ajutat. Har Domnului, ți-i mai bine.

Leon începă a suride ierăș, căci în adevăr i era mai bine. Somnul i restaură puțin puterile. De trei țile, acuma a dormit întâia oră.

— Ve mulțămesc, — răspuse el. Dar acuma, te rog babo să te duci, ca nu cumva să te găsescă mama aici. S'ar supără.

— Ducu-me eu bucuros, — răspuse ea. Numai că te-am lecuit. Acuma și boerēsa va trebui să recunoască 'n sfērșit, că vraja mea nu este o minciună.

Și după aceste dēnsa își adună iute uneltele și plecă.

Dar în ușe se opri :

— Și decumva descântarea mea de acuma nu te-ar lecui încă cu totul, te rog chiamă-me ierăș. Voiu vini și ți-oiu aduce ierba lui Tatin. Aceea de bună sémă ți-a fi spre léc.

— Bine, bine, Saveto! — răspuse Leon tot zimbând.

Și baba eși.

— Dă-mi iute vestmintele, — dīse Leon servitorului. Vreu să me 'mbrac și să fac bucurie părinților.

Servitorul alergă cu cea mai mare bucurie să 'mplinescă porunca. În câteva minute Leon fu îmbrăcat.

— Nu mai pot sta în odaie. Trebuie să me duc la aer. Tu să rămâni aici și decă va vini mama, să-i spuni, c'am eșit la plimbare. Șcīu că se va bucură.

Și după aceste vorbe el eși.

Abiă ședă servitorul un pătrar de oră singur, când

— Așa de teu mamă de a altă...

— S'a întâmplat o minune! Ce n'au șciut doftorii, a ghicit Saveta.

— Ce fel! Ea a fost aici?

— Fost! Să me ierți, eu am lăsat-o să între. M'a rugat așa de frumos, încât n'am putut să închid ușa. Dar am și fost convins, că ea va ajuta. Și ietă a și ajutat.

— Dar ce a făcut?

— Nu șcīu, căci întrând dēnsa, m'a rugat să ies. Eu am stat dar afară.

— Ore n'a furat ceva? Acesta-i obiceiul vrăjitoarelor.

— Saveta e femeie de omenie.

— E bine, dar n'ai auđit ceva?

— Nu, căci nu este iertat s'ascuți. Atunci descântătura nu se prinde. Dar, mulțam Dōmne, că s'a prins. Abiă a încheiat dēnsa, domnișorul ș-a deschis ochii, a început să zimbescă, apoi ș-a cerut hainele, s'a îmbrăcat și s'a dus.

— Unde?

— Nu șcīu, că nu mi-a spus.

Dar nici boeresei nu-i pásă mult, ori unde s'a dus fiul ei. Bucuria ei pentru rensănetoșarea lui era singurul sentiment care i cuprindea totă ființa.

Însă noi să vedem unde s'a dus Leon?

Ieșind din odaie, s'a preumblat puținel prin parcul de lângă castel. Apoi, simțindu-se destul de tare, merse la amicul seu Radu.

Acela însă din întâmplare nu se află acasă. Nu era la totă casa nimene. Numai Florica singură.

(Va urmă.)

I n f i d e l a.

Când nópcea se rēdică pe aripele sale
 Și lumea o preface în tainic cimiter;
 Când eterul dispore în negură de jale
 Și plânge 'n condolință p'al mării gondoler;
 Când codrii gem de vânturi ș-abisul le răspunde
 Și bufnița sburlită cobeșce nenoroc;
 Când spumeg revoltate a rîurilor unde
 Și cerul par că are să 'ncingă lumea 'n foc;
 Ce vede-atunci sub fulger a nopții sentinelă?
 Colo... în umbra dēsă pe câmpul ofilit?
 O scenă teribilă!... O sōrte mult crudelă!
 O jalnică femeie cu pērul despletit!

 Ea umblă ca nebună, se vaiță și răcneșce,
 Și ochii-i seci de lacrimi pe cer sūnt pironiți;
 Iēr pieptul gol turbat cu pumnii și-l sdrobeșce
 Cu blasteme 'ncărcându-și părinții adormiți.
 Destinul cu mănec din loc în loc o pōrtă,
 De-o plânge codrul veșted și șesul pârjolit.
 Se pare isgonită de-a spaimelor escortă,
 Ca crinul tōmna 'n viscol din cuibul seu răpīt.
 Pe stânce ascuțite, pe bolovani, prin smidă,
 Ca umbra se lēreșce olōgă 'n patru mâni,
 Scăldându-și pieptu-'n sânge și fața sa palidă:
 O cruntă grozăvie și 'n ochii cei păgāni!
 Apoi stă 'n vērful de munte p'o stâncă veche, naltă,
 Și 'n flacările nopții șopteșce 'n ton amar:

.....
 Și-o nōpce de păcate e 'n stare să restōrne
 Și ceriul, de le iērtă pān' timpul n'a sosit.

 Îmi pare că se rumpe și vecnica tārte
 Și cade, să sfārime acēsta lume rea...
 Pămēntul sub picioare pocneșce cu mănec...
 Iēr morții 'n deșeptare gem, plâng în urma mea...
 E vremea să dic dōră: adio, crudă viēță!?
 O, nu! Eu mai am țile de lacrimi și dureri:
 Voiesc să-mi iau respłala în trista lumii cētă
 Pentru c'avui un suflet robīt de desfrēnări.
 Vreu să nutresc ațce cu lacrimi necurnate
 Aducerea aminte de sute și de mii
 De sclavi dorinței mele... de victime curate...
 Ce nu șciau, că sīnu-mi e cuib de violenți!
 Cu sângele lor sacru mi-am stēmpērat eu sete...
 Ș-am ris de a lor suflet — când viēța și-au perdut —
 S'arat esemplu 'n ochii femeilor șirete,
 Ce și un geniu mândru din secul lor căđut.

 Mii suflete în giuru-mi apar mișcând lucinte...
 Sūnt ei! Sūnt idealii din vēcul de amor!
 Oh! Ōngeri bunī! Ve-aduceți de mine încă-aminte?
 D'un prim tiran complice l'al vost crudel omor!...
 O, mergeți voi în ceriuri! Lăsați-me pe mine
 În crunta-mi agonie s'albec sufletul meu!
 Așă gemu ea 'n urmă; apoi cu-ambele māne
 Se rumpe, smulge pērul, mușcându-și brațul seu.

* * *

Un martor o priveșce: a nopții sentinelă;
 Ea vede-un monștru negru din ānger delicat;
 A fost femeie mândră cu glas de filomelă;
 Dar ah... lăsați-o sorții... că-i greu al ei păcat!

Iason Bianco.

Dietetica diverselor organe ale corpului nostru.

I.

Dietetica crerilor.

Crierii, situați în cavitatea capului (craniului) și încungiurați în tōte părțile de oșce, sūnt organul principal al vieții mai nalte animale; ei sūnt centrul sistemului de nervi, prin ei putem cugetă, simți și voi; prin ei putem recepe impresiuni de simțuri și simțiri; prin ei putem în fine efeptui mișcările voinței. Ei lipsesc numai la animalele acele, cari stau pe trēpla cea mai de jos a animalelor. Chiar și vermii și gândacii posed crieri; o dezvoltare a lor mai însămnată începe dela peșci și amfibii. Adevērați crieri, creați după formele recerete, aflăm însă numai la animalele sugătōre și la om.

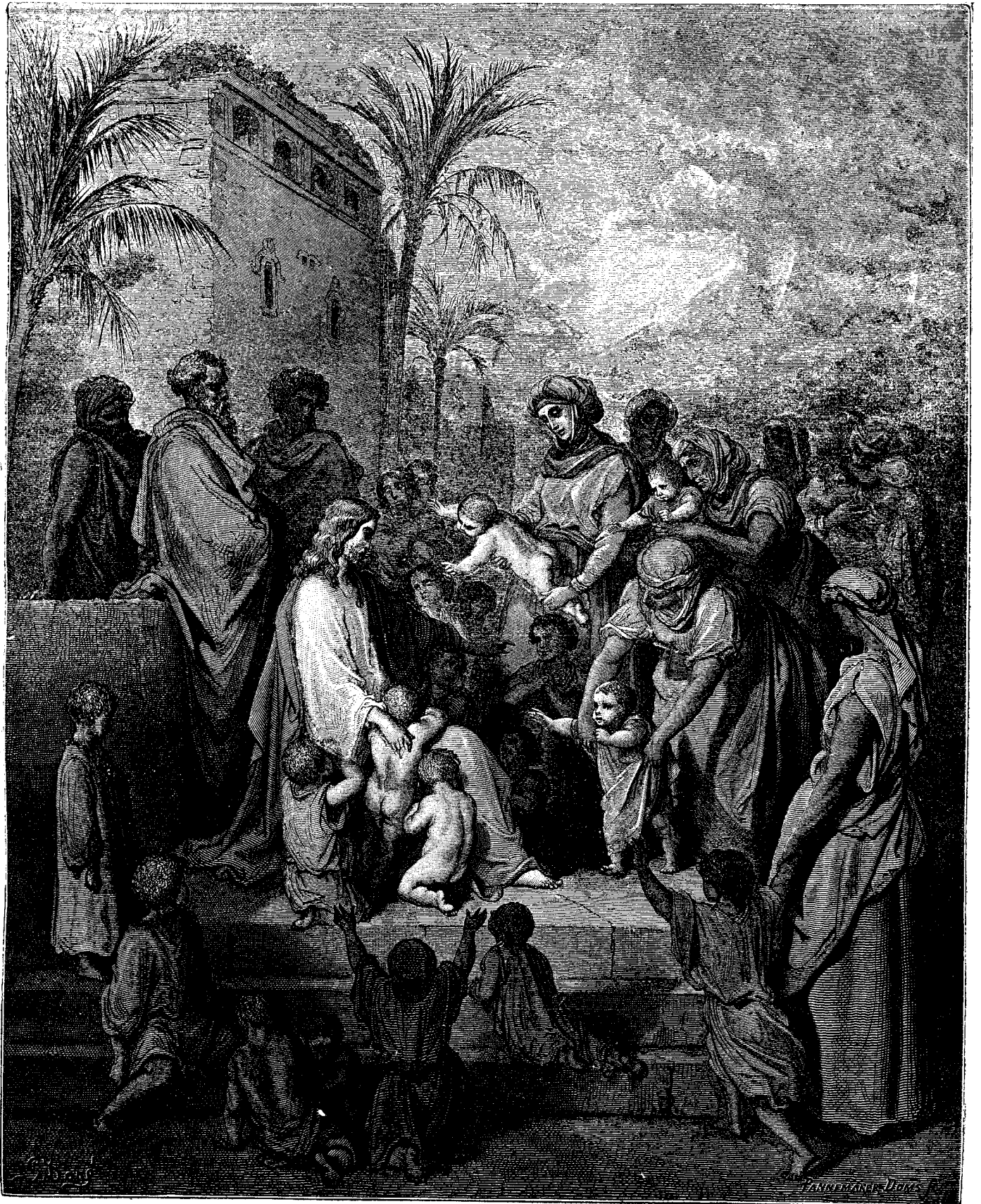
Dintre tōte creațiunile lumii acesteia, omul posed crierii cei mai dezvoltati; greutatea lor se urcă la 1680 de grame; crierii femeii sūnt cam cu 140 de grame mai ușori, decât cei bărbăteșci.

Față de funcțiunea crerilor...

Nu se aua la toți omenii tot într'un fel, ei se deosebesc după cum variază și facultățile spirituale la diversii indiviți. Copiū d. e. nu au tot acea dezvoltare a crerilor, precum o aflăm la bărbați; bētrānețele iēr escelēză prin o decrescență a aceloră; femeile rar ajung la acea dezvoltare spirituală ca bărbații, de oră-ce crierii lor sūnt mai mici.

Rassa încă are influență mare asupra dezvoltării crerilor, adevca asupra activității spirituale. Așă aflăm pe rassa caucasică în cea mai naltă dezvoltare. Negrii și Indieni se deosebesc prin un cap mai mic. Idiotismul e bine esprimit la acei indiviți, cari sūnt cunoscuți sub numirea de creteni și dispun de un cap mic rotund, fața li e însă ca și la ceialalți omeni bine dezvoltată.

Crierii, construiți după tōte recerințele anatomice posed calitatea activității spirituale; acēsta calitate însă trebuie înțēțită din afară prin organele simțurilor. Dezvoltarea simțurilor este basa dezvoltării spiritului. Copilul nou născut nu comite nici o faptă despre care am putē dice, că e făcută cu cap. Tōte faptele lui sūnt numai automate reflectorice. Omenii aceia, cărora din copilărie li s'a detras absolut societatea omenēscă, au remas fără de spirit, și iēră cei crescuți de mici în societatea animalelor, au adoptat maniera acestora; ei refușă carnea friptă, māncând mai bucuos carne crudă, urlă ca și animalele și prefer a merge de odată pe mâni și pe picioare. Numai prin creșcere, prin obiceiul întră și spiritul în om. Numai prin deprindere putem căpētă noțiune despre bine seu rău. Îmblāndirea animalelor nu e alt ceva, decât deprinderea lor cu obiceiuri bune, prin cari se perd cele sēlbaticē, moștenite dela părinți. »Dispoșițiunea« nu o capētă nimeni dela

Isus între prunci.

natură, ci e un ce care se adoptă prin creștere din copilărie; așa se vorbește despre dispozițiunea de a fură, de a cântă etc.

În legătură cu creerii stă măduva spinării, care se poate privi mai mult drept continuare a acelor și care îngrijește de procesele mai însemnate vegetative, precum e respirația, circulația sângelui, mistuirea etc. Măduva spinării este situată în internul acelor oșe ce compun spinarea.

Nervii sânt acele fire în organismul animal, cari întrețin comunicația între diversele organe corporale și creeri (măduva spinării.) Ei au misiunea de a conduce impresiunile câștigate din afară creerilor, ori de a efectui, ce li se impune din partea lor. Asămănarea lor cu sistemul telegrafic este una dintre cele mai nimerite.

Sub numirea de „Ganglii” înțelegem niște centre mici nervoase, răspândite prin corpul întreg, cari întocmai ca și măduva spinării, au de a face numai cu funcțiunile vegetative.

Întorcându-ne la cultivarea creerilor, trebuie să accentuăm cu deosebire, că creerii numai atunci pot funcționa și corespunde pe deplin, decât și materialul din care se compun ei se află în cea mai bună ordine. De oră-ce aici în prima linie natura are dreptul de a-și ridică cuvântul, așa putem susține, că ei au să fie dela natură normali, atât în compoziția, cât și în structura și mărimea lor, și numai decât aceste condițiuni se împlinesc, putem căuta ca să nu-i conturbăm în creșterea și în nutrirea lor. Copiii aceia, cari dela natură au un cap diform, la care pré de timpuriu s'a introdus o osificare a oșelor capului, rămân pururea neapți și ne-capabili; de clasa acestora se țin idiotii, cari se nasc în regiunile muntoase și dau de regulă un contingent considerabil în instituturile de smintiți. Chiar urmările aceste le pot avé și acei copii, cărora, de și bine dotați dela natură, li se conturbă creerii prin o creștere séu nutrire neacomodată și necorespunzătoare. Creerii copilului sânt de regulă moi apătoși și pot deveni curând neapți, decât i silim pré tare; astfel de copii, cari la început ne dau speranțe mari, devin slabi la cugetare. Așa se întâmplă și cu acei copii, cari nu sânt nutriți bine și de aceea nu putem consilia destul pe învățători și crescători, ca față de copii slabi, fără de sânge, să nu facă pretensiuni așa mari, ca față de cei bine dezvoltăți și nutriți.

Nu este destul numai ca creerii să fie bine dezvoltăți și nutriți, ci la o adevărată dietetică a lor se mai cere și o dietetică sănătoasă a simțurilor. „Numai prin porțile simțurilor, dice Bock, intră spiritul în creeri”. Energii specifice, prin cari fie-care părțicea a creerilor se-și aibă o anumită activitate și chemare, nu există, nu le-a aflat încă nimeni. Tóte însusirile psihice le căpătăm numai prin o adevărată creștere, prin exemple bune și imitațiune binefăcătoare. În modul acesta introducem din afară ceea ce numim noi activitatea spiritală și se esprime în simțire, cugetare și voință. Prin aceea că dezvoltăm simțurile noastre, prin cari introducem impresiunile câștigate în creeri, se naște și conștiința în noi.

Decă prin această conștiință copilul a ajuns acolo, de se poate deosebi pe sine de celelalte obiecte din afară; atunci se căutam, ca prin creștere adevărată să-și potă formă idei bune; aceste ieră să se potă aplică mai departe întru formarea de concepte, judecată și conclusiune. Aceste tóte trebuie aduse într'un mod și urmare corespunzătoare, căci impresiunile câștigate din junete, cu greu se pot șterge; ele rămân de multe ori ca motori pentru activitatea vieții întregi.

Durere! în privința creșterii în multe școli moderne s'a luat o direcție cu totul falsă. Tóte mijlocele

se pun în mișcare, numai ca să-și potă dezvoltă băia-tul fantasía, simțemintele, memoria etc. însă nu pentru a învăța, a cugetă bine și corect; mintea deci se desconsideră cu totul. De câte ori nu vedem pe școlarii încărcăți cu astfel de lecții, la a căror pricepere și înțelegere ei nu ajung nici odată și balastul acesta al creerilor îl înving ei numai prin o încărcare stricăciósă a memoriei.

Decă vor începe copiii dela exerciții ușore și nu mai încet și cugetând vor procede la cele grele, atunci sigur că cu o minte și rațiune sănătoasă, devenind bărbăți, ei vor avé simțeminte nobile și un caracter firm.

O dietetică bună și adevărată a creerilor ne vom puté câștiga prin un nutriment corespunzător și prin regularea sângelui, ce circulază prin creerii noștri; mai departe prin o îngrijire și cultivare sănătoasă a lor. Nimic nu e mai stricăcios pentru creeri, decât o încordare a lor prin lucru continuu, decât o suprairațiune prin impresiuni pré puternice și ier decât o disproporție între activitate și odihnă. Decă nu dăm corpului odihna cerută, pré ușor se poate dezvoltă o nervositate în corpul întreg. Cu deosebire să observăm timpul de somn, pe care — după posibilitate — nici decât să nu ni-l detragem!

Despre iritarea creerilor cu spirituose séu și cu alte iritante, prin cari de regulă în timpul dintăiu înțetim activitatea creerilor și o poftă periculósă în tot trupul nostru, am înțeles din cele precedente destul; ele cu încetul duc la o stupiditate a omului.

Să păzim mai departe creerii noștri de comoțiuni, de contusiuni și lovituri, prin cari ușor se pot naște daunele cele mai simțitoare.

Frigul pré mare, precum și căldura pré înaltă, cu deosebire pentru copii, pré ușor pot produce bólele cele mai periculóse.

Ceea ce am dis despre creeri, putem aplică atât la măduva spinării, cât și la gangli și la sistemul de nervi. Și aceste au trebuință de un nutriment gras și albuminos; carnea, laptele, óuele, precum și porțiunea necesarie de grăsime, precum și de hydrate carbonice (amyl, zahar) sânt pentru nutrirea și întărirea sistemului de nervi mai corespunzătoare. Ele încă au cea mai mare trebuință de o schimbare regulată între lucru și odihnă. Aerul, lumina și căldura încă sânt factori principali pentru promovarea salubrității lor. Recela face bine sistemului de nervi pân'atunci, până când individul este bine nutrit; celor slabi de nervi apa rece aduce numai stricăciune.

Dr. Ioan Moga.

Când tu vei zăcé mórtă.

— DE HENRIC HEINE.

Când tu vei zăcé mórtă
Afund colo 'n pământ,
Eu pogor i-voiu, scunpă,
La tine în mormânt.

Te-oiu sărută ferbinte,
Plângend te-oiu stringe 'n brață,
Pân' voiu să devin și eu
Cadavru făr' de vieță.

În meș de nópte morții
Eși-vor tci la joc,
Noi vom rămâne 'n grópă
Îmbrățoșați cu foc.

De Domn — la judecată —
Toți morții-or fi sculați;
Noi vom dormi ș-atunce
În pace, nemișcați.

Petru Dulfu.

Resbelul de 30 de ani.

— Schiță istorică. —

II.

Resbelul de 30 de ani în liniamente principale.

Așă dară la anul 1618, în urma urei fanatico-religioase și a multor nemulțămiri nesatisfăcute, acest resbel desastros începù cu tötă furia. Motivul lui a fost atât salutea sufletelor popórelor, cât mai mult egoismul politic. La acest resbel, purtat pe mórte și vieță de cătră catolicii și protestanții din Germania, a luat parte activă tötă Europa, afară de Rusia și țerile orientale. Factorii au fost următorii: împératul, papa, liga, Spania, Italia, Polonia și Belgia din parte catolică; uniuinea, Hollandia, Francia și Șvedia, Anglia și Dania dimpreună cu G. Bethlen și G. Rákóczy principii Transilvaniei, din partea protestanților.

Am indicat mai sus, că la izbucnirea acestui resbel înfricoșat îndemnul cel mai de aprópe s'a dat prin o rescólă a Bohemilor, de ce chiar nu avema ne miră, cugetând, că și reformațiunea evului međ încă aci ș-a luat începutul, și că mórtea lui I. Huss cră încă în prospëtă memorie la bohemi. Acum protestanții, alungând pe Iesuiți, au ocupat averile lor, au numit pentru țera întrégă un guvern de 30 membri, și au adunat óste simbriașe, care sub conducerea lui M. Thurn a mers drept spre Viena, după ce Mansfeld cu óstea uniuinei bătù óstile împérateșei la Pilsen. Între aceste muri împératul Mathia și locul lui fu ocupat de Ferdinand II, duce de Stiria. Acesta se află în cea mai mare perplesitate. Viena asediată, Bohemia în rescólă, celelalte provincii austriace în ferebere, tötă Germania cu mâna pe arme. Însé generalul Dampier cu tinerimea dela universitate respingënd dela murii cetății pe M. Thurn, l'a scăpat din această strimțóre, și în Francfurt a pus pe capul seu corónă de împérat. Dar Bohemii într'aceste detronându-l, își aleseră rege pe Frideric V, duce de Pfalz; însé acesta nu fu în stare să corespundă chiemării sale, respindu-și tot timpul în petreceri deșerte. Împératul concentrându-și tóte puterile în lupta dela muntele alb, (lângă Praga), a sufocat acea rescólă; Frideric, părăsit de toți, a grăbit să-și scape vieța, lăsându-și pe câmpul luptei și scrisorile compromițóre. După aceste Bohemia a simțit tötă rigórea resbunării împérateșei: „litterae majestatis“ s'a nimicit, protestanții ș-au pierdut tóte drepturile, preoții și învățătorii lor s'au alungat din țeră, toți aderinții lui Frideric s'au pus sub anatema imperială. Pfalzul și demnitatea electorală s'au dat lui Maximilian de Bavaria, principele Saxoniei a primit Lauitzul, iér biblioteca de Heidelberg s'a dărunit pontificelui roman. Astfel rescóla bohemă, începută în mijlocul celei mai mari iritațiuni, dar cu speranța în viitor, a avut un finit tragic.

Resbelul danez. După ce împératul a slîns revoluțiunea bohemă, și prin persecutări stêrpì mai cu totul reformațiunea, restituind pretolindene catolicismul, cu tot dreptul s'a așteptat și disolvarea ligei catolice; împératul însé n'a făcut această, ma s'a încercat a restitui catolicismul și în provinciile germáne ocupate, și această împregiurare a stêrnit presupunerea, că el vré să stêrpescă cu totul reformațiunea și în Germania. Atunci intră în acțiune Cristian IV, regele Daniei, Mans-

feld și Cristian de Braunschweig, ca să apere legea nouă, și astfel începù al II period al resbelului de 30 de ani.

Însé și împératul a căpétat un nou factor în persoana lui Wallenstein, un bun general, care în mai multe resbele dete probă de talentul seu resboinic. Acesta, un bărbat cu posesiuni estinse și principe de Friedland, cu o óste de 50,000 a deschis resbelul reportând victorie strălucită asupra lui Mansfeld la Dessau și respingëndu-l în Ungaria. Tot în timpul acesta alt general împérateșesc Tyllí a bătut total pe regele Danilor la Lutter.

Aceste lupte au produs pacea de Lübeck la 1629, în care regele Daniei ș-a recăpetat tóte posesiunile, ca să se impedece de a se aliă cu Șvedia; G. Bethlen s'a împăcat cu împératul în pacea de Nikolsburg. Apoi împératul a edat „edictul de restituțiune“, în urmarea căruia protestanții se îndetoriră a restitui tóte averile bisericicești, ocupate dela catolici dela pacea de Passau încóce.

Esecutarea acestei restituiri s'a incredințat lui Wallenstein, dar óstea acestuia a comis mari crudelități contra poporăciunii, încât adunarea imperială de Regensburg a cerut dela împératul dimiterea generalului periculos, care întunecă nimbul gloriosului Maximilian. Ferdinand, de și cu inimă duiósa, dar totuș satisfăcù cererea, lipsindu-se de cel mai bun scut de apórare.

Resbelul suedic. Pe când împératul respinse dela sine cea mai bună proptă și putere, pe atunci un alt inimic și mai periculos scóse arma pentru apóarea causei reformaților. Acesta fu Gustav Adolf, regele Șvediei, regele ométului, după cum îl baljocuriă curtea de Viena. Acesta, din mai multe cauze politice și din îndemnul lui Richelieu, ministrul Franciei, începù resbelul contra împératului prin o proclamațiune cătră Germanii și la Breitenfeld, nu departe de Lipsia, nimici armata lui Tilly și Pappenheim; tötă Germania căđù atunci ca și o pómă cóptă la picioarele regelui șvedic, care își luă acum drumul cătră Ren, și de aici spre Bavaria, spre a nimici remășițele Ligei catolice.

În aceste împregiurări grele, împératul își îndreptă privirile ierăș spre Wallenstein, care tráia ca un dominitor la moșiile sale din Bohemia, urmărind cu atențiune decursul evenimentelor și așteptând cu neastêmpér, când vocea împératului îl va chiemă ierăș pe terenul luptei. El nu s'a înșelat, căci într'un adevér împératul ierăș l'a numit suprem comandantele seu; însé Wallenstein numai după multe rugări și mari promisiuni a satisfăcut cererea împératului.

Apoi primind comanda, îndată a alungat pe Saxoni din Bohemia, și pe șvedi din Bavaria; Tilly căđuse la Lech, iér Wallenstein își conduse armata la Nürnberg unde îl așteptă și Gustav Adolf. Ambii s'au pus în castre, cugetând a se cuceri reciproc prin fóme, evitând ori ce atac; dar cu tóte aceste în urmă ei se încaierară la Lützen. De și Gustav căđù în această luptă, totuș victoria fu a Șvedilor.

Pietatea cătră regele căđut, sacrificiile aduse până atunci și speranța într'un rezultat favoritor, îndemnară pe cancelariul Șvediei a continuă resbelul. Bernath de Weimar, Horn și Torstenson, generali creșcuți în șcóla lui Gustav Adolf, se puseră acum în fruntea óstei șvede. Wallenstein, din propus că ar sta în legatură cu Șvedii, fu asasinat, și locul lui îl ocupă Ferdinand fiul împératului și Gallas, cari reportară victoria dela Nördlingen, care a despoiat pe Șvedi de tóte avantajele de pân'aci.

Atunci cele mai multe state germáne s'au împăcat cu împératul în pacea de Praga, suspendându-se rezervatul eclesiastic pe 40 de ani. De aci încolo tot mai

bine s'a vedit scopul egoistic al rebelului, care a constat în desdaunări teritoriale.

Rebelul svedo frances. Richelieu deja demult luera întru debilitarea casei habsburgice, și în secret și până acuma ajută pe inimicii împăratului; acum cu intențiunea de a pute câștiga pentru Franția Alsasia și Belgia intră activ în rebelul de 30 de ani, în ajutorul Șvedilor, și ôstea francezo-șvedă la Wittstock a nimicit ôstea împărătească; ma Torstenson, cel mai escelent general șved, a transpus teatrul de rebel în provinciile ereditare austriace, aducând nu odată frică panică în capitala Viena.

Între aceste a murit Ferdinand II, urmându-i fiul seu Ferdinand III. Pietatea cătră părintele seu, interesele dinastice, și reputațiunea de stat mare a Austriei, au pretins continuarea rebelului. Însă armele oștilor împărătești nu au pră fost urmărite de norocul lui Marte, și rebelul a degenerat în devastățiuni și crudelități reciproce. După ce Torstenson, un om plin de matricei și podagră, a reportat victoriile dela Lipsia, Jöterböck și Magdeburg, oștile împărătești intrată fure frânt, încât mai mult nu-și putură veni în ori; împăratul nu-și află scăpare decât numai în pace. Drept aceea negociațiile începute în mai multe orașe Vestfalice (Köln, Osnabrück, Münster, Hamburg și Lübeck) se continuară până când acele și produsera rezultat.

Asifel acest rebel, care a adus atâte miserii asupra Europei, s'a terminat, după ce a eshauriat erariile beligeranților, și a sleit puterile acelora, care pierdându-și cu încetul coloritul seu religios, s'a purtat pentru scopuri și interese mârșave, a degenerat în devastățiuni și crudelități, a impededat, desvoltarea bunăstărei popoarelor, clasa agricultorilor s'a despoiat de mii de brațe, și staturile de supuși credincioși. Nu e mirare dară, că vestea ajunsă din cetățile Westfalice despre componerea păcii, a fost pretotindene salutată cu cea mai mare bucurie.

III.

Urmările rebelului de 30 de ani.

Pacea Westfalică este unul din cele mai însămăntate evenimente ale evului nou, deoarece prin această s'a precizat starea și relațiunile reciproce ale Europei apusene; a servit ca basă la ulterioarele împăciuri politice; pe această se bazează totă organizațiunea Germaniei până la congresul de Viena.

Decisiunile păcii se pot reduce la trei puncte principale: a) la religiune, b) la desdaunări politice, și c) la dreptul de stat.

a) În cele religiöse s'a enunciat egala îndreptățire a confesiunilor, estindându-se aceea și la următorii lui Calvin și Zvingli. În privința averilor bisericești s'a considerat an normal anul 1624 așa, că tot ce au avut protestanții în posesiunea lor în 1 ianuarie a acestui an, le-au ramas și pe viitor a lor, ca avere legală; astfel s'a compus și cestiunea rezervatului ecleziastic.

b) Desdaunările teritoriale. Franția, pe lângă Metz, Toul și Verdun, a mai căpătat încă Elsasia, Sundgau, Breisach și Filippburg; însă așa, ca comunicațiunea cu imperiul german al acelora ce aveau posesiuni pe teritoriul ocupat, să remănă neimpededată.

Șvedia a căpătat 5 milioane de taleri ca spese de rebel, afară de aceste Pomerania anterioară cu insula Rügen și orașul Wismar, dimpreună cu o parte din Pomerania posterioară și orașul Stettin, mai departe episcopatele secularizate Brema și Verden, așa însă ca susnumitele țări s'au ținut și mai departe de masa imperiului german și Șvedia a capătat 3 voturi în adunarea imperială.

Brandenburgul a căpătat Pomerania posterioară, partea răsăritenă, dimpreună cu episcopatele seculari-

sate Magdeburg, Hallberstadt, Camin și Minden. Mecklenburgul a primit desdaunare în loc de Wismar, Schwerin și Rasseburg. Saxonia a primit Lausitzul și o parte din teritoriul Mageburgului. Hessen-Kassel a căpătat abația Hirschfeld, Schauenburg și Sachsenhagen cu 600,000 taleri.

Bavaria a ținut și mai departe în posesiune Pfalzul superior și i s'a asigurat demnitatea electorală, însă fu silită să abdice la Pfalzul dela Ren pe partea fiului lui Frideric V, pentru care s'a creat a VIII district electoral.

Ceialaltii principii și ordine imperiale s'au restituit în posesiunile lor de mai nainte; tot atunci s'a recunoscut și independința Helveției și a țărilor germane de jos.

În această pace diplomații au grăbit să îndestulască pe cei puternici, pe când pe cei mici abia i-au considerat. Tot această o dovedesc și congresele ulterioare de Viena la 1815, de Paris la 1856, până și cel dela Berlin din 1878, unde s'au făcut toate pe placul Rusiei și Austriei, ieră popoarele în al căror favor s'a portat la aparință rebelul, au ramas neconsiderate, de aceea încurcăturile din și în și devin tot mai evidente, ba România, care a portat sacrificiile rebelului, a fost despoiată de o provincie, ce i-a aparținut cu drept.

c) În privința dreptului de stat această pace are un caracter duplu, și anume față de Europa constituie o pace bine definită, ieră față de imperiul german constituie un drept constituțional. Starea imperiului german s'a precizat, s'a confirmat drepturile principilor, ordinelor și a cetățitor imperiale, cari în adunările imperiale s'au bucurat de dreptul de vot, afacerile imperiale se decideau în adunări prin majoritate de voturi, s'a decis ca membrii tribunalelor și a comisiunilor să se alogă din ambele confesiuni în număr egal; în urmă, că principii pot să lege alianțe între sine și cu domnitori străini numai în contra intereselor imperiului, împăratului și a păcii comune, nu.

Cât de debilă garanță a fost această în privința pazei interne, în scurt a doveditu-o esperința. Adunarea imperială s'a ținut de aci încolo permanent în Regensburg, ieră pentru controlarea decisiunilor aceleia s'a redicat ambasadura francesă în acel loc. Organizațiunea federală a imperiului a fost o slabă barieră de echilibriu între Franția și Austria. După aceste s'a anunciat amnestie generală pentru toți, recăpătându-și fie-carele posesiunea avută; acest punct însă numai puțin s'a estins și peste țările Austriei, deoarece aici împăratul a domnit absolut.

În urmă Franția și Șvedia s'au numit supraveghietorii păcii. Papa Inocentiu X a protestat în contra acestei păci, dar pe puterile contractante nu le-a tăiat capul de protestul lui. Franția și Spania neputându-se împăciui, au mai purtat rebelul până la pacea de Pirennei la 1659.

Cu pacea de Westfalia sânt în legătură păcile de Nikolsburg și de Linz, cari sânt de mare însămnătate pentru Ungaria și Transilvania, deoarece prin aceste s'a confirmat pacea de Viena, în care s'a recunoscut exercițiul religios pentru protestanții acestor țări.

Și acum protestanții au început o adevărată vânătoare asupra românilor, spre a-și adună dintre ei proseliți cu redicata, după cum se vede apriat din catechismul lui G. Rákóczy. Ma și astăzi se află în Transilvania o mulțime de comune curat românești, calvinite în acea epocă de triste memorie, cari nu știu altă limbă decât cea română. Modernul șovinism magiar ăice, * că locuitorii din acele comune ôre când au fost unguri și vră a-i remagiarisă.

Vasilie Leșan.

* Réthy et Hunfalvy.

Eroinele revoluționare ruse.

Greutatea creierului la femeile de rasă slavă, dice „Pall Mall Gazette”, este superioară aceleia a creierilor dela bărbați. La popoarele germâne, greutatea creierului este egală la ambele sexe; la rasele latine creierul bărbatului este mai greu decât acela al femeii.

La Slavi, bărbatul este adesea mobil și impresionabil peste măsură, dar prin compensațiune, femeia posedă mai multă forță de caracter, mai multă bărbăție, și fără a perde nimic din grația și farmecele sale, ea exercită o influință neresistibilă.

Acosta influință atât de des observată în diplomație nu este mai puțin însemnată în actuala mișcare revoluționară.

Jună fetă cu privirea deschisă, cu fața rotundă, cu părul scurt, a căreia fisionomie exprimă forța, pasiunea, impetuositatea, care a studiat științele naturale și s'a înfăcșurat de un generos entuziasm pentru cei apăsători și desmoșteniți; acosta jună fetă se indignază și se revoltă contra indiferinței și a apatiei poporului; ea realizează în acosta trăsuri principale ale caracterului ce se întâlnește la cea mai mare parte a femeilor care au fost exilate în Siberia.

Vom vorbi mai târziu despre Sofia Perovskaia, cea din urmă și cea mai celebră Charlotte Corday a Rusiei.

Pentru present, este d'ajuns a atrage atențiunea asupra a două secul trei din membrele cele mai însemnate din clasa al căreia tip mai distins eră Sofia Perovskaia.

Sofia Bardin, din Tambof, jună fetă de origină nobilă, a fost prima care a dat poporului spectacolul unei eroine revoluționare ruse. Ea nu-și terminase studiile și nu trecuse încă esamenele, când luă otărirea d'a-și consacra viața în serviciul fraților sei.

La vârsta de opt-spre-zece ani se duse la Zürich pentru a studia acolo cestiunea mancei; ea lucră împreună cu Bakunin, apostolul distrugerii universale și profetul anarhicii. Curând se întorse în Rusia convinsă de necesitatea d'a reconstitui societatea și otărită a nu perde timp.

Ea dise, că este văduva unui soldat și începă a lucra ziua într'o manufactură, considerând c'acosta eră cel mai bun mijloc pentru a câștigă proseliți printre desmoșteniții pământului.

Sofia Bardin, secul mai bine văduva Zaizef, în vârstă de 22 ani, nu continuă mult timp propaganda sa. Un an după ce se vîrise printre lucrători, ea fu arestată.

Autoritățile puseră doi ani pentru facerea acușățiunii, și ea nu fu judecată de cât tocmă în 1877. Ea singură presintă apărarea și puse în mirare pe totă lumea prin curagiul și pasiunea cu care-și pledă cauză.

Ietă ultimele cuvinte ale pledoăriei sale:

„Asociațiunea me va resbună și resbunarea ei va fi teribilă. Vom rădica contra voastră puterea noastră morală și noi vom triumfa. Progresul, libertatea, egalitatea combat pentru noi și baionetele nu pot nimic contra acestor idei”.

Elocința sa nu-i fu de nici un ajutor, Sofia Bardin fu trâmăisă pentru 9 ani în ruinele Siberiei, crudă espiațiune a unui an de propagandă a doctrinelor revoluționare. Sofia Bardin fu cea dintăiu și Sofia Perovskaia cea d'a treia din eroinele populare ale revoluțiunii ruse. Vera Sasulici, care ocupă locul al doilea, al căreia nume este pôte mai cunoscut în Occidente de câte al celei dintăiu, și care a câștigat notorietatea prin lovitura de pistol trasă asupra generalului Trepof pentru a resbună pedepsa ce acesta dăduse unui prințonier (Bogoliuboff) pe care ea nu-l cunosea de loc,

eră cu 4 ani mai în vârstă de cât Sofia Bardin în momentul procesului acesteia.

La vârsta de 17 ani ea fu închisă sub pretestul, că eră amica surorii lui Neciaief, conspiratorul bine cunoscut. După doi ani de închisore fără judecată, ea mai făcă și 3 ani de esil. Vera Sasulici nu încercă să scape și justifică acțiunea sa înaintea tribunalului prin necesitatea d'a atrage atențiunea Curții asupra crudității agenților guvernului. Tôte mijlocele de publicitate remănând nefolositoare, ea a avut recurs la revolver.

Restul e cunoscut: ea fu achitată și fu obiectul unei ovațiuni la St. Petersburg.

Actualmintre se află la Geneva.

Sofia Bardin în Siberia; Vera Sasulici în esil; Sofia Perovskaia mōrtă — ietă sōrtea acestor trei principale actrițe ale revoluțiunii ruse.

R.

Țera roselor.

Opera comică „Lalla Roukl”, dice Louis Figuier, ne transportază cu imaginațiunea, în țera roselor. De voieșce cineva să cunoscă regiunea acosta, fără ficțiune, fără figuri și în totă realitatea sa, trebue să viziteze încântătōrea vale a Kezanlicului, aședata la mēdădina munților Balcani, în Rumelia și care este cu totul consacrată culturai roselor, pentru pregătirea esenței de acosta flōre. Nici odată n'a visat cineva un decōr feeric mai frumos pentru anotimpul primăverei. Astfel pe cât poți străbate cu vederea, nu descoperi altă de cât trandafirii și rose. Pământul este asternut numai cu aceste flori; stâncele dispar sub învelișul bucheșilor. Ar putē dice cineva, că aici este o nemărginită și mărețā sērbătōre dumnezeescă, ale căreia podōbe sînt date de natură.

Cu mult înainte de cucerirea Adrianopolei de cătră Amurat I, în vēcul al XIV-lea, roseele din valea Kezanlicului erau vestite, și esența ce se scotea din ele rivalisă cu cea din Persia și Egipt. Astăzi chiar, aceeași cultură se practică în acosta vale și locuitorii sei n'au altă industrie afară de destilarea roselor.

Rosele roșii și cele albe cresc natural pe pōlele munților Balcani. Cu tōte aceste pentru desvoltarea acestei producții trebue să se facă nōue plantațiuni. Cineva își pōte ușor procură pentru 11 franci, 300 tufe bune de resădit. După trei ani dela plântarea lor, trandafirii încep să producă, și în curs de zece ani nu mai este trebuință de a-i reinoi.

Copăceii cresc singuri de sine. Este destul a-i curățā de ramurile cele uscate, nici odată însă nu trebuesc tăiate.

În mijlocul lunii lui maiu florile încep a se arătā și valea este atunci minunată de vędut. Recolta roselor ține trei sēptēmāni. Florile culese diminēța trebuesc destilate chiar în ziua aceea decā voieșce cineva a nu perde nimica din parfumul lor.

În curgere de două ore sînt destilate în apă; apoi se scot roseele, ieră apa dobânditā astfel, care-i forie parfumatā, este supusā la o nōuă destilațiune. Îndată după acosta esența cea mai ușōră începe a se dōsebi și a apărē la suprafața lichidului. Acosta esență este adunată cu o lingură.

Spre a produce 30 grame de esență trebuesc 26 chilograme de rose secul aprōpe 130,000 de flori. Fiind că se șcie, că valea Kezanlicului produce pe fie-care an esență de rose în greutate de 2000 chilograme aprōpe, își pōte face cineva o idee despre numērul trandafirilor cari cresc în acosta vale.

Un chilogram de esență de rosă costă în termin mijlociu 1000 de franci.

La culesul, și destilatul roselor se intrebuinteză

mai cu sēmă femeii și copii, cărora li se dă un salariu de 50 centime (bani) pe zi.

Pe la 15 iunie încep a sosi nōuele esențe la tērguri, de unde sūnt expedite în porturile învecinate. Din nenorocire trebuie sē spunem, cā neguțatorii însărcinați cu vinderea acestui parfum prețios, îl falsifică prin amestecarea unor esențe mult mai comune. Una din fraudele cele mai dese consiste întru a pune în esența de rosă o a treia sēu a cincia parte esență de geranium de Anatolia. Acesta falsificare, trecută acum în obicei, este îngăduită și primită în comerț.

Industria destilării rozelor înavutește pe locuitorii din valea Kezanlicului, cari sūnt în număr de 12,000 mii, dintre cari 8000 Bulgari și 4000 Mahomedani.

St. R.

Ce e fericirea ?

Pe ori ce cale a vieții, întâlnind tineri sēu bătrani, avuți și săraci, auți lamentând după fericire.

Întrebi : ce e fericirea ? Ți se răspunde nu în un fel, nu în un înțeles, ci în o mîie de feluri, în o mîie de înțelesuri.

Definierea ei divergēză după prejudețele, setea, înțuițiunea ori cultura fieșce-căruia.

Unul crede cā amorul e fericirea, altul onōrea și renumele. Mulți cumpenesc aurul, iērăș alții plăcerile îmbētătore. Și între acești toți cāte graduri nu socotesc fericirea în alte minuțiosități tot așā de vane și amăgitoare ?

Și cāți din ei o află ? Cāți legāndu-o de un scop ori țintă, ajungēndu-l dic, cā sūnt fericiți ?

Chiar aflāndu-o, cine o pōte supune, ținēndu-o mai mult ca niște clipe ?

Vai, nime !

Fericirea e cālētore, o clipă sālășluește în sufletul omului, în a cārui avēnt se resbocesc legiōne de patimi și nesățuri . . .

Se întēmplă ca amorul mai sânt, sē fie un vis cu realitate inspāmāntătoare. Renumele și onōrea, bālauri cărora jertfești ani, pacea, și ultimul picur din sângele al inimii. Plăcerile gustate, dela o vreme enuiēză, și scārbesc. Și ele sūnt trecătore ; ce ați te-a răpit până la estas, mîne abia îți stōrce un suris veșted.

Așā dară aur, bogății, sē fie ore fericirea ?

Ce-i drept, e putinte, întōrce josul în sus. Dă străluciri, înțelepciune și unui prost, care apoi se resfōie pāunește în glōta orbilor. Sunetul magic al banului deschide porți, află prieteni . . . făptueșee idei mici, în podobe mari.

Contribue adecă fōrte mult la indestulirea poftelor, la delectarea ochilor, și la amortțirea dorului sufletesc ; dar fericirea, fericirea absolută nu o pōte da el . . .

Cāți impresurați de amor, tāmăiați cu onori, îmbētați de grații și desmerdați de aur, nu se simt în lumē străini, părăsiți și adānc nefericiți ?

Fericirea e negativă ; durerea e pozitivă. În fericire nu șcim cum sbōră vremea ; în nefericire fieșcecare secundă are lungimea unui vēc.

Fericirea e o problemă apartă. Deslegarea i-o gāseșci numai în înmișcările propriului teu suflet. Adevērata ei putere — scrie Paul Heyse, rădācinēză în simțimintele individuale, care nutrite prin impresiunile esterne, ingerminēză și se înalță. Cine se consideră

ca om, și prețueșce trēpta socială în care stă, ori ce eveniment e o școlă, o învățatură ce prin căldura sa desvōltă dispozițiile sufletesci, în un întreg armonice fericit.

Din ce e mai tare ēnsușirea individuală, și mai puternic prins de stima ce pe drept își pōte da, fericirea i isvoreșce și mai bogat. O ambițiune fără stință, e pururea flāmēndă și neîndestulită. Neprețuirea propriului „eu” te trage la ticăloșii. Rosboit cu lumea întregă, de ești cu tine în curat, și cu Dēu care șcite tōte, calei mai departe, senin și fericit.

Nu te rēdică la idealități abstracte, sē nu ți-se sfarime glia sub picior, remānēnd ca o chimēră între ceriu și pāmēnt. Dar nici nu cobori în noroiu. Fi om ! gāndeșce, cā porți resuflu divin !

Idealitatea fericirii este dară, desvōltarea armonică a puterilor trupești și sufletesci.

Nu uități asta, voi mame și învățatori incungiu-rați de copii, puneți timpuriu temelă fericirii, căci numai așā va sta neclătită în furtunile vieții.

Nu le vorbiți de fericire, ca și cānd ar veni din altă lumē, dela alte persōne, ori chiar din ranguri și averi. Învēțați-i a cunōșce, cā fericirea o pōrtă fieșcecare în sufletul seu. Prin un traiu moral, viețā activă, credincios chemării și dreptății, ținēnd cumpenă între minte și inimă, noroc nenoroc, linișcea conșciinței va revērsă peste ei căldura adevēratei fericiri ; ce nu se îndōie de vēnt, nici se poticneșce înaintea altora. Asta fericire durēză pururea, din copilărie până la bătrānețele albe . . . fiind fericirea cea mai temeinică, și mai curată ! . . .

Emilia Lungu.

Isus între prunci.

— La ilustrațiunea de pe pagina 189. —

Rugăciunile și binecuvēntările profetilor la evrei aveau mare preț. Nu e mirare dară, dēcā o mulțime de mame își duseră prunci la Isus în apropierea Ierusalimului, pentru ca sē binecuvinteze pe aceia.

Dar fiind cā numărul mamelor cari își duceau copiii la Isus din ce în ce tot creșcea, apostolii în urmă nu au voit sē le lase la Isus, carele deja erā ostent, pentru cā tōtă țina predicase.

Vēdēnd acēsta Isus, dișe cātră învățaceii sei : „Lăsați pruncuții sē vină la mine și nu-i opriți, căci a lor este împērăția ceriurilor !”

După acēsta luānd Isus în brațā pruncuții ș-a pus mānile pe dēnșii și i-a binecuvēntat.

S'a întēplat apoi nu peste mult, cā apostolii se certară între sine, cā cine e ore între ei mai mare ? În sfēșit ei întrebāră și pe Isus, cā pe cine ține el mai mare întru împērăția lui Dumnezeu ?

Atunci Isus a chemat la sine un pruncuț și l'a pus între învățaceii sei, dișcēnd : „Adevēr, adevēr dișc vōue, cā dēcā nu veți fi ca pruncuțul acesta, nu veți intrā întru împērăția lui Dumnezeu !”

Celebrul Doré, care a ilustrat biblia, ni-a înfățoșat și scena acēsta prin frumoșā ilustrațiune din nr. presinte.

I. P.

E c h o .

Un medic umblă des la o damă. Medicul erā tiner și frumos. Dama vēduvā.

Vēduva, fireșce, erā bolnavă.

Odată medicul vōi sē-i facā visita obicinuită, însă cameriera il oprī :

— Nu poți intrā.

— Dōră a eșit dōmna ?

— Din contra, s'a bolnăvit și medicul a oprit-o să vorbească!

*

Împăratul Chinei, după cât spune un țiar din New-York, trimisese în America și în Europa o ambasadă specială compusă din 22 mandarini, și având de cap pe vărul său, principele Chang. Într-o zi, un străin, care vorbii chinezește, se prezintă la ambasadore și ceră a fi numit interpret, în locul interpretului oficial care căduse bolnav. Ambasadorele acceptă. Ajuns la Washington el explică trămișilor că eră bine să învețe două trei frase în limba englesă.

Chinezii, pentru cari politeța este, după respectul filial, cea dintău virtute, se lăsară a fi convinși, și învătără pe din afară a citi două frase englezece.

„Cel mai bun ceaiu este acela ce se aduce de compania anglo-franco-americano-chineză. Este singurul ceaiu care nu produce insomniă“.

Și el le spuse că aceste două frase însemnă :

„Ve mulțămim de onóra ce ne faceți. Ve urăm viță lungă și o nesfârșită prosperitate“.

La audiența oficială ce fu acordată ambasadei, președintele republicii ură bună venire trămișilor. Principele Chang salută și respunse în englezece :

„Cel mai bun ceaiu este acela ce se aduce de compania anglo-franco-americano-chineză“.

Apoi, suita ambasadorei se înclină până la pământ și țisără în englezece :

„Este singurul ceaiu care nu produce insomniă“.

Este de prisos să adăugăm, că noul interpret eră un agent al Companiei anglo-franco-americano-englese.

*

Soția unui bibliofil țicea bărbatului său :

— Ah! dragă, mult aș vré să fiu una din cărțile tale, ca să fiu mai des lângă tine.

— Bucuros, — respunse bărbatul, — decă vrei să fii un cãlindar.

— De ce un cãlindar?

— Pentru că acele se schimbă în fie-care an.

Literatura si arte.

Cugetările reginei române și pressa străină.

Aceste cugetări, pe cari le-am publicat și noi, au fost bine primite de pressa francesă, englesă, germăną și italiană. Diarele francesce au publicat multe din ele și le-au consacrat articoli; țiarul engles ilustrat „The Graphic“ vorbește de succesele poetei suverane; revista italiană „La Rivista Internazionale“ asemenea reproduce multe din acele cugetări și scrie cu entusiasm despre ele.

DI V. Alecsandri a surprins literatura cu o piesă scrisă în limba francesă. Titlul acesteia este: „Les bonnets de la comtesse“, comedie în un act în versuri. Piesa acăsta s'a scris înainte cu mulți ani, dar numai acuma s'a publicat. Spiritul e acelaș ca în toate lucrările dlui V. Alecsandri; chiar și limba este dulce ca cea romănescă, care cu atăta plăcere încântă pe publicul romănesc. Prețul unui exemplar e 1 leu 50 bani și se află de vânzare la Socec et comp. în București.

Nr. 4 al „Șețetórei“ conține următóarele materii: Bibliotecile pentru popor, de B. P.; Florica și Iuonel, poesie de Ioan S. Nenițescu; Șórecele și fiul său, poveste de Constanța de Dunca-Schiau; Iubire și țeră, poesie de I. Petran; Alesandru Hormuzachi, biografie; Óuele roșii de Paști, de V.; Dor de român, poesie de George Simu; Sămănarea pomilor, de George Grec; O vânătoare princediosă, întâmplare; Doine și hore din Ardeal; Însemnări de folos. Partea umoristică, sub titlul „Gura Satului“ conține aceste: Scrisorile lui Păcala cătră Tandala; Versuri potrivite de nou; Cântecul si-

nódelor; Păcala la Paris; Mățul vecinului, satiră populară din Ardél, de S. Fl. Marian; Haid să ridem; Hodoroșe și Troșe, convorbire; Înșcintăre tristă; Haid să mai ridem. Ilustrațiuni, în partea seriósă portretul lui Alesandru Hormuzachi; în partea umoristică 4 ilustrațiuni umoristice. „Șețetórea“ costă pe anul întreg 2 fl., dar prenumerațiunile se primesc numai pe anul întreg. Redactor Iosif Vulcan.

Cultura artelor frumoșe. Sub acest nume s'a format în Iași o societate de artiști și amatori de arte frumoșe. Scopul Societății este: a căută mijloce posibile spre a face să se simtă importanța și necesitatea artelor frumoșe în societate, prin lucrare și perseveranță, a lăți cunoșcințe și iubire pentru dênsele. Orice persoană din țeră seu din străinătate póte deveni membru al Societății, plătind o colizațiune de 5 franci pe lună.

Trupa Tardini va renecepe reprezentațiunile sale la București în grădina otelului „Dacia“ și va juca de patru ori pe săptămână. Acăsta trupă în ierna trecută a fost mai multe luni viu aplaudată de publicul bucureșcean.

Diastic. „*Constitutionalul*“ se numeșce un țiar politic care a apărut la Botoșani; „*Cimpoiul*“, a eșit la București, ilustrat, și va eși în fie-care săptămână odată.

Musicalie nouă. La Táborszky și Parsch în Budapesta a apărut cântăcile populare din piesa „Arva Zsuzska“ de Lukácsy Sándor, musica redactata de Erkel Elek. Preiul 1 fl. 50 cr.

C e e n o u ?

Șciri personale. *DI Damian Dragonescu*, secretar de cl. I la direcțiunea financiară din Timișora, fu numit secretar ministerial în ministeriul de finanțe. — *DI dr. B. Constantinescu*, decanul facultății teologice din București, renlorcându-se din călătoria sa de prin Transilvania și Ungaria, a dus, precum cetim în „Românul“, impresiuni plăcute și a fost surprins de zelul cu care românii p'ăici lucrăză pentru școlă și biserică. — *DI George Tulvan*, cancelist la procuratura regescă din Oradea-mare, a fost numit vice-notar la tribunalul din Becicherecul-mare. — *DI Ioan Popescu*, profesor la Bêrlad în România, de origine din Chior, nici în noua sa patrie n'a uitat locul seu natal, ci a trămis reuniunii române de lectură din Șomcuta-mare o mulțime de cărți, ier pe Paști a venit la Șomcuta, unde intelingința i-a dat un banchet. — *DI B. P. Hasdeu*, profesor la facultatea de litere din București, se confirmă în funcțiunea de decan al acelei facultăți, pe un period de trei ani, funcțiune în care a fost ales de unanimitatea colegiului profesoral. — *DI T. Maiorescu* ținu duminică o conferință în sala Ateneului din București despre magnetismul animal, în folosul incendiarilor.

Academia Romăną. *DI Tocilescu*, membru corespondinte al Academiei, va prezintă, în viitórea sesiune, Academiei, un raport amănunțit asupra descoperirilor sale archeologice din Dobrogea. — *DI Dimitrie Sturza* a informat Academia, că a descoperit la Wiesbaden mai multe documente relative la România, de cea mai mare importanță. Copiile după aceste documente, scrie „Bin. Publ.“, se vor depune țilele aceste la Academie.

Sinodul eparchial aradan s'a încheiat sâmbéta sêra la 10 óre. Din lucrările sale, după cele înșirate în nr. trecut, mai înșemăăm aceste: S'a raportat, că la preparandie s'au înscris la începutul anului 96 elevi și 12 eleve. Despre școle s'a arêtat, că din 14,000 prunci obligați, au umblat la școlă regulat aprópe la 7000; ier dintre 12,000 fetițe numai 3000. Mai puțin

regulat au frecventat școala pruncii din districtul oradan, unde în multe comune nu sînt nici învățători. Consistoriul oradan s'a avisat să ia măsuri în cele 39 comune fără învățători, ca pe speșele lor să trimită elevi la preparandie. Tot pentru îmbunătățirea învățămîntului se avisară ambele consistorii, ca la cea mai de aproape sesiune ordinarie sinodală să facă câte un registru, unde stațiunile învățătoresci să fie împărțite în 3 clase, și să compună un regulament pentru calificarea învățătorilor. Causa înființării gimnasiului se concredea zelului înaltului cap diecesan, căruia consistoriul s'îi deie tot ajutorul și la viitorul sinod să prezinte un proiect, în care să fie cuprins și înființarea unui internat. În locul lui dr. Paul Vasiciu, carele a repausat, s'a ales dl dr. At. M. Marienescu, membru al comisiunii anchetare. S'a ales o comisiune de 9 enși, care, cu tot atîția dela Caransebeș, va avea să afle cheia de împărțire a fondurilor comune; membrii comisiunii sînt: Ier. Beleş, V. Mangra, Vinc. Babeș. I. P. Dessean, L. Ionescu, P. Rotariu, A. Popoviciu, N. Zigre și G. Dringou. Ave-rea fondurilor comune se urcă la suma de 643,103 fl. 65¹/₂ cr. În fine s'au ales oficialii consistoriali plătiți și onorari pentru trieniul început la ambele consistorii; la senatul episcopesc s'a ales referent D. Nicora în locul lui I. Moldovan; iar postul de referent la senatul școlar oradan a ramas neocupat, s'a concredut însă vicariului, ca să îngrijescă de resortul acestui post, prin persoana pe care o va euegăta mai aptă.

Sinod provincial în Blaș. Marți după Rusalie se va întruni la Blaș un sinod provincial, care va avea să dezbata niște ceștiuni de mare importanță. Sinodul acesta va fi compus din represintanții provinciei mitropolitane de Blaș, dar acești represintanți vor fi toți numai din cler. Numărul tuturor se va urcă la 16. Anume: mitropolitul și cei trei episcopi sufragani, din Oradea, Gherla și Lugos, patru prepoșiți capitulari, patru canonici aleși de cătră cele patru capitule și patru represintanți din clerurile diecesane.

DI V. Alecsandri va plecă țilele aceste spre Franca ca să asiste la serbările cari se vor arangia la Montpellier. Laureatul nostru poet va sosi acolo în 5 maiu. Tocmai primim numărul cel mai nou al diarului intitulat: „Journal de Forcalquier et de la haute-provence”, care salută cu entusiasm sosirea poetului încununat la Montpellier și i publică în locul de onore biografia.

Reuniunea femeilor române din Abrud și giur. Convocare. În sensul §-lui 18 din statute, se convocă, prin acesta adunarea generală a Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și giur, pentru constituirea sa definitivă, pe ția de duminică în 7 maiu 1882 st. n. după amăzi la 3 ore, în locuința subserisei, la care sînt poștiți a se prezenta, onorabilele membre, și membri ai Reuniunii, cât și alți binevoitori și doritori a înaintării culturai poporului român. Abrud în 21 aprilie 1882. *Ana Gall*, președintă interimală.

Statua lui Lazar. Dl V. A. Urechia, ministru de culte și instrucțiune publică în România, în calitate de președinte al comitetului pentru rēdicarea statuei lui Lazar, a adresat publicului un cercular, invitându-l a contribui pentru acest monument, care se va rēdică la București. Guvernul a inseris în buget o sumă, care acopere mai mult de jumătate din cheltuielile pentru rēdicarea acestei statue. Acum e rēndul națiunii!

Charles R. Darwin, marele naturalist engles, a încelat din viață în 20 aprilie la Londra în etate de 73 ani. El a scris multe lucrări, dintre tôte însă mai mare

sgomot a făcut cea publicată la 1859: „Despre originea speciilor prin selecțiunea naturală”. Darwin susțină teoria, că moima și omul au aceeași origine; teorie care a împărțit apoi lumea științifică în două partide. O mulțime de societăți științifice îl aleseră membru.

Au murit: *Stefan Borgovan*, capitan c. r. din regimentul de infanterie nr. 50, decorat cu crucea militară pentru merite, cu medalia de argint cl. I pentru virtutea militară, cu medalia de resbel și cu insignul de serviciu cl. I, la Roșia-montana, în 19 aprilie, în etate de 54 ani.

Logogrif

de *Italia Ursu*.

Din următoarele silabe:

Sad, te, vum, că, tor, log, reșci, an, ne, rēn, eci, ur, cra, zi, rec, no, ca, li, ge, u, ni, so, ur, di, im, va, re, o, bos, au, re, di;

să se formeze 11 cuvinte, literile inițiali ale primului și al doilea cuvēt să ne deie o noblētă, iar celelalte litere inițiali cetite de sus în jos — și cele finale de jos în sus să ne deie numele unui colonel român.

Cuvintele au următoarea însemnătate:

1. Un popor revoltant. 2. Un profesor de științele matem.-geometrice. 3. Un bărbat simplu al Greciei. 4. Un literat al României. 5. O familie din România. 6. Un culegător de imnuri. 7. Un conducător al școlilor medie. 8. O plantă ce-ți înfișiază mâna de te atingi de ea. 9. O beutură spirtuoasă. 10. Un bărbat al Greciei, care în urma sentinței s'a înveninat. 11. O comună în cottul Bihor.

Terminul de deslegare e 11 maiu. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea ghicitei de șac din nr. 13:

De aș fi o păserică,
După dēnsa aș sbură;
După scumpa mea fetică
Cu amor aș alergă.

E departe ea de mine,
Astăzi nu o pot vedē;
Măne sēra însă vine,
Mii de sărutări i-oiu da.

Bine au deslegat-o dōmnele și domnișorele: Lucretia de Görög n. de Pap, Octavia Luca, Emilia Pop n. Marcus, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Ionia Borea, Eufemia Duma, Emilia Martini, Silvia Tămășdan, Maria Ilieș n. Pap, Matilda Popa, Georgina Popa, Roza Bozanciu, Sabina Cetățan, Veronica Crișan n. Bercian, Iulia Ursu, Maria Crișan, Amalia Popescu, Zoe Dimbu, Cleopatra Micșunescu, și dnii George M. Zanescu, B. O. Popescu, Petru Valea, Ioachim Muntean, și Simeon Pocrean.

Premiul l'a câștigat dna Octavia Luca în Icloda-mare.

Călindarul sēptēmānei.

Ția sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
Duminica	18	30	Cuv. Ioan Pust.	4 36	7 20
Luni	19	1	Prē C. Teod. Trich.	4 34	7 22
Marți	20	2	Cuv. Ioan d. pes. v.	4 32	7 23
Mercuri	21	3	S. Muc. Ianuarie.	4 30	7 25
Joi	22	4	Cuv. Teod. Sicheet.	4 28	7 27
Vineri	23	5	<i>M. Muc. George.</i>	4 27	7 28
Sâmbeta	24	6	M. Saba Stratil.	4 25	7 30

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósyin Oradea-mare. Strada principală nr. 274.